

Българско дружество
за защита на птиците

ПОЗИЦИЯ
на
Българско дружество за защита на птиците
по
Проект на Стратегически план за РЗСР за програмен период 2023 – 2027 г., съфинансиран от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и от държавния бюджет

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

В рамките на законово установената процедура по обществени консултации във връзка с проект на **Стратегически план за РЗСР за програмен период 2023 – 2027 г., съфинансиран от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и от държавния бюджет** (наричан по-долу СПРЗСР 2023–2027), публикуван на www.strategy.bg, БДЗП изразява следната позиция:

Като гражданска организация, работеща в обществена полза и загрижена за опазването на природата и биологичното разнообразие за настоящите и за бъдещите поколения, отчитайки че следващите осем години са ключови за постигане на амбициозните цели на Европейският Зелен Пакт и Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030, и че са необходими значителни реформи и амбиции в земеделския сектор, за да отговори на европейските приоритети, свързани с околна среда, включително биологично разнообразие, климат и здравословна храна, категорично **ВЪЗРАЗЯВАМЕ ПРОТИВ ОДОБРЯВАНЕТО на СПРЗСР 2023-2027 във вида, публикуван за обществени консултации**, поради:

- I. нарушения в процедурите по изготвяне, одобряване, публичност на СПРЗСР 2023–2027 и осигуряване на достъп на гражданите до процеса на взимане на решения на СПРЗСР 2023–2027, включително нарушения на природозащитното законодателство;
- II. несъответствие със стратегическите документи, свързани с околна среда и климат, конкретно по отношение биологичното разнообразие – Европейският зелен пакт, Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030 и националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД);
- III. непълно и недостатъчно обезпечаване на СПРЗСР 2023–2027 с индикатори, които да позволяват измерване на резултат и ефективност на осъществените дейности и разходваните публични средства, особено що се касае до биоразнообразие, околна среда и климат;
- IV. непълна система за мониторинг и контрол, в която изцяло липсва мониторинг на резултатите и ефектите на планираните екосхеми и интервенции за опазване на биоразнообразието;
- V. недостатъчно амбициозни цели за реално опазване на биологичното разнообразие чрез природосъобразни земеделски дейности, непълни или липсващи интервенции, свързани с опазване на биоразнообразието;
- VI. недостатъчно публични средства, предвидени за опазване на биологичното разнообразие, околна среда и климат спрямо стратегическите цели;
- VII. наличие на неподходящи или потенциално рискови интервенции по отношение на околна среда и климат, които не са подложени на екологична оценка и оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на Натура 2000.

В СПРЗСР 2023–2027 се декларира, че ще „насърчава устойчиви земеделски практики, които са насочени към справяне с климатичните изменения и опазване на околната среда“ и „значителен принос към опазването на природните ресурси“ и на пръв поглед Планът включва редица

Българско дружество
за защита на птиците

интервенции, насочени към околна среда и в него е предвиден минимално изискуемият дял от публичните средства за околна среда и климат. Наличието на слабостите и пороците, посочени по-горе, които установихме при подробен анализ на представените за обсъждане документи, показва **необходимост СПРЗСР 2023–2027 да бъде преработен и допълнен, така че да се спазва българското и европейското природозащитно законодателство, да съответства на одобрените стратегически документи, свързани с биологично разнообразие и да гарантира, че публичните средства на европейските данъкоплатци ще бъдат адекватно и пропорционално насочени, за да се изпълнят стратегическите цели по отношение на публичните блага – биоразнообразие, околна среда, климат и здравословна храна.**

Най важните от нашите препоръки по отношение на СПРЗСР 2023–2027 са:

- **Стриктно да се спазват всички законови процедури**, като се гарантира, че бележките на Европейската комисия по СПРЗСР 2023–2027, мерките и условията, залегнали в Становището на МОСВ по екологична оценка и оценка за съвместимост, както и становищата в рамките на настоящата процедура по обществени консултации ще бъдат интегрирани по адекватен начин в окончателния СПРЗСР 2023–2027, който следва да бъде одобрен от МС в края на настоящата година.
- **Да се осигури прозрачност и публичност** на всички следващи стъпки по финализирането на СПРЗСР 2023–2027, като се публикуват на обществен достъп бележките на Европейската комисия и отговорите на България по тях, да се осъществят адекватни публични обсъждания в рамките на процедурата по екологична оценка и оценка за съвместимост, като се осъществи и информационна и разяснителна кампания и се даде възможност на гражданите в целия процес на финализиране на плана да виждат и коментират неговото съдържание, както и да задават въпроси.
- **Да се преработят и допълнят всички части на плана, касаещи приноса към опазване на биологичното разнообразие**, като:
  - Мерките, касаещи биологичното разнообразие да бъдат изцяло съобразени **както по съдържание, така и като необходими финансови средства** с Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и да се гарантира действителния им принос за опазване на дивите птици и техните местообитания; хранителните местообитания на силно застрашени видове птици – ловния сокол, белошипата ветрушка, малкия креслив орел, също да бъдат обхванати от целенасочени агроекологични интервенции;
  - Правилата за добрите земеделски практики и дефинициите да отразят правилно нуждите от опазване на местообитанията на видовете животни и растения, като особено внимание се обърне на тревните местообитания и елементите на ландшафта като храсталаци и единични дървета;
  - За всички мерки и интервенции в рамките на СПРЗСР 2023–2027 да бъдат добавени индикатори за резултат и ефект върху биологичното разнообразие, като се гарантира, че ще се проследява индексът на широко разпространените видове птици, както и състоянието на видовете и местообитанията, обект на опазване в Натура 2000;
  - Да се интегрира повишаването на знанията на фермерите за биоразнообразието в общия пакет от знания, предоставяни в земеделския сектор;
  - Да се преработят или премахнат мерки, които са дефинирани като екологично насочени, но нямат принос към опазване на биоразнообразието или дори са с риск от влошаване на състоянието му, например „Пасторализъм“, „Разнообразяване на земеделските култури“ и др.

Българско дружество
за защита на птиците

Настоящата позиция е обоснована с конкретни критични бележки и свързани с тях препоръки в официално становище, което ще внесем в законовоустановения срок. Част от аргументите, посочени в становището, които обосновават нашата позиция са:

I. По отношение на процедурите: Към датата на внасянето му в Европейската комисия и настоящата процедура по обществени консултации няма завършена процедура по задължителната в случая Стратегическа екологична оценка и Становище по ЕО на СПРЗСР 2023–2027. С решение от №85/24.2.2022 г. Министерски съвет незаконосъобразно одобрява СПРЗСР 2023–2027 преди внасянето му в Европейската комисия¹, въпреки отрицателно становище и несъгласуване от страна на МОСВ, включително поради неприключила процедура по Екологична оценка и Оценка за съвместимост. Разработването на СПРЗСР 2023–2027 не е било съпроводено с разяснителна или информационна кампания, така че да обхване обществеността, а не само земеделския сектор, а документът с обем над 1000 страници текст е публичен за обществени консултации само 30 дни. В този смисъл не е осигурена достатъчна възможност на българския данъкоплатец информирано да прецени как СПРЗСР 2023–2027, чрез интервенциите заложи в него, осигурява най-ефективно разходване на публичните средства за публични блага, включително опазване на биоразнообразието.

II. По отношение съответствието със стратегически документи: СПРЗСР 2023–2027 определя опазването на биологичното разнообразие с най-нисък приоритет спрямо останалите потребности, залегнали в плана. Например състоянието на птиците на земеделските земи се разглежда като благоприятно и се посочва като силна страна, но този извод се основава на благоприятни тенденции в състоянието на горските птици (избирателно е взета информация от официално публикуваните доклади за състоянието на птиците у нас). Доколкото НПРД е националният документ, с който се гарантира постигането на целите на Европейската стратегия за биологично разнообразие 2030, СПРЗСР 2023–2027 не съответства на заложените в националната НПРД мерки и финансовите средства, които трябва да бъдат обезпечени чрез европейските земеделски фондове, така както са одобрени от Европейската комисия през януари 2022 г. Например НПРД посочва преминаването към биологично земеделие като мярка за опазване на местообитанията на видове птици, но в контекста на самата мярка за биопроизводство в СПРЗСР 2023–2027 липсва връзка с опазване на местообитанията на птиците и как точно прилагането на тази мярка ще има принос към опазване на биоразнообразието. В мярката за разнообразяване на културите, заложи в НПРД и интервенцията/екосхемата за разнообразяване на културите в СПРЗСР 2023–2027 са заложи различни виждания и не е налице връзка между изискванията към интервенцията в СПРЗСР 2023–2027 и заложените дейности в мярката към НПРД.

III. По отношение на индикаторите: На различни места за постигане на различни цели, е посочен принос за биоразнообразието и Натура 2000, без да е обезпечен с индикатор, например при интервенцията за увеличаване на почвения потенциал за постигане на цел 4 (Принос към изменение на климата). Мярката за застрашените видове птици въобще няма индикатор за резултат.

IV. По отношение на системата за мониторинг и контрол: в СПРЗСР 2023–2027 не е включена система за мониторинг и контрол на мерките, насочени към биоразнообразие, включително не е включен Мониторингът на широко разпространените видове птици. Много видове птици, зависещи от земеделските земи, продължават да намаляват² през последните 7 години, което е

¹ https://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=011yFN90a0fvqiFQiyvjYg==&fbclid=IwAR1-GWwRPxbWw2yc0Y8xNxKp9Xtm6abPAwcknOCUJoOa7iXB30GL8GCAUQI

² https://bspb.org/wp-content/uploads/2021/10/MOVP_Report_web.pdf

Българско дружество
за защита на птиците

ясен индикатор, че практиките и мерките, които широко се прилагат в земеделието у нас, не допринасят, а дори и водят до загуба на биологично разнообразие и трябва да се предприемат мерки. Практиката досега показва, че ако не е налице целеви мониторинг на ефекта от прилаганите мерки в земеделието върху биоразнообразието и компонентите на околната среда, не е възможно да се даде реална оценка за целесъобразността на мерките по отношение целите за опазване на биологичното разнообразие и климатични промени.

V. По отношение амбициозността на целите и адекватността на мерките, свързани с опазване на биологичното разнообразие, околната среда и климата: Например независимо, че защитените зони от Натура 2000 заемат около 22% от територията на страната, а общо мрежата – 34%, като целева стойност се залага 5,34% за прилагане на мярката. Не е ясно обаче защо сега амбицията е под 6% след като почти всички защитени зони за птици са били обхванати от плащания по Натура в предходния период (на практика повече от 40% от територията на Натура и над 70% от избираемите площи), Мярката за застрашените видове птици не включва видове, които са приоритетни в НПРД и които многократно предложихме – ловен сокол, малък креслив орел (за хранителните му местообитания), белошипата ветрушка.

VI. По отношение на финансовата обезпеченост на мерки насочени към биоразнообразие: Например Мярката за Натура 2000 в земеделски земи и гори според НПРД изисква средства в размер на 140 000 000 евро, докато във финансовия план са залегнали само 95 000 000 евро, т.е. с 45 000 000 евро по-малко. Недостатъчните средства, заложили за Натура 2000, не съответстват на значението, което се отдава на мярката в интервенционната стратегия, но което е по-лошо, няма да доведе до постигане на заложените природозащитни цели. Аналогично по отношение на мярката за застрашените видове птици, към червеногушата гъска са прибавени и хищни птици като царския орел и египетския лешояд, но общият бюджет на тази мярка е с 1,5 милиона по-нисък от заложените в НПРД. Този бюджет, както и бюджетът за мярката Натура 2000, са намалени спрямо предходния период, без да се отчита фактът, че е необходимо да се положат повече усилия. Горско-екологичните мерки също са включени във финансовия план с по-малко от необходимите средства, както и земите с висока природна стойност.

VII. По отношение на неподходящи или потенциално рискови интервенции: Например мярката „Пасторализъм“, за която бе научно обосновано, че е нанесла щети върху алпийските тревни местообитания през изминалия период, но въпреки отрицателните становища на МОСВ и граждански организации, не е ревизирана спрямо исканията и е залегнала с прекомерно висок бюджет.